

CRITICA ET EXEGETICA.

SCRIPSIT

J. KOENIGHOFF

PHIL. DOCTOR.

CRITICA ET EXECUTICA.

1818

J. HORNIGHOFF

PHIL. DOCTOR

§. 1.

Quod antiquitati usitatum fuisse scimus, ut a Iove omne esse principium et crederent et dicerent, idem quum quodam modo dici possit de Homero, in eis quae aut explicare aut emendare in antiquis scriptoribus hoc libello conabimur recte ab illo poeta coepturi esse nobis videmur. Nam sive Graecae gentis primordia exquirere, sive eius religiones instituta mores disciplinam qua domi bellique usa sit cognoscere, sive Graecae linguae originem incrementum mutationem perscrutari, sive operam studiumque in ipsis divini illius poetae carminibus intelligendis collocare volueris, non ita raro fiet, ut ad Homerum tamquam perennem omnis Graecorum doctrinae fontem decurrens quae ab aliis neglecta vel praetermissa aut male exposita perperamque iudicata sint invenias. Quae quum ita sint nemo iam, si modo aliquid effecero, quod tale initium capiam mirabitur.

Atque primum quidem explicabitur Iliadis versus qui in libro Γ legitur 115, *) adhuc ut mihi quidem videtur perperam intellectus.

Graecis et Troianis ingenti copiarum multitudine ad depugnandum in campum progressis quum Paris sive Alexander optimum quemque ad pugnam provocasset, ubi Menelaum conspicit prodeuntem, obstupefactus ille quidem refugit, sed ab Hectore graviter obiurgatus non iam singulare cum Menelao detrectat certamen, quo de Helena ipsa omnibusque bonis quae una cum Helena abstulerat decernatur. Conditionem propositam Menelaus ita accepit, ut eam foedere quod Priamus ipse feriret sanciri vellet. Iam Homerus hunc in modum pergit Γ, 111—115

ὦς ἐφαθ', οἱ δ' ἐχάρησαν Ἀχαιοὶ τε Τρωῆς τε

ἐλπίεσθαι πάνσεσθαι διζυροῦ πολέμοιο.

καὶ ᾧ ἵππους μὲν ἔρυσαν ἐπὶ στίχας, ἐκ δ' ἔβαν αὐτοί,

τείχεά τ' ἐξεδύοντο. τὰ μὲν κατέθεντ' ἐπὶ γαίῃ

πλησίον ἀλλήλων, ὀλίγη δ' ἦν ἀμφὶς ἄρουρα.

Et postrema quidem verba: ὀλίγη δ' ἦν ἀμφὶς ἄρουρα omnes fere qui in Homeri carmina interpretanda operam contulerunt de spatio exiguo inter utramque aciem Paridi et Menelao pugnaturis relicto, quod Graeci μεταίχμιον dicunt, accipienda esse sibi persuaserunt. Cuius generis ut exemplum proponam, adnotatum est in codice Victoriano: ἀμφὶς ἄρουρα: ἢ διακεχωρισμένη γῆ μεταξύ Τρώων καὶ Ἑλλήνων; et in scholiis quae minora sive Didymi vocantur exstat hoc: τὸ μεταξύ τῶν στρατευμάτων διεῖργον αὐτοὺς χωρίον. Atque idem amplectendum esse F. A. Wolfio in scholis quas de quattuor primis Iliadis libris habuit visum est. Hanc autem interpretationem improban-

*) Iliadis carmina aliorum *exemplum secutus maioribus, Odysseae minoribus litteris notavi.

dam reiiciendamque esse vidit Ph. Buttmannus. Is enim postquam in libro quem inscripsit *Lexilogum* subtiliter exposuit quanam vis subesset voci *ἀμφίς*, accuratius in sententiam verborum, de quibus ago inquisivit. Conf. II. p. 223 sq. Neque quisquam erit qui dubitet, quin nullo Homeri loco *ἀμφίς* idem esse quod *inter* recte ille statuerit. Atque spatium illud quod inter utrumque exercitum erat haud ita exiguum fuisse et ipsius rei natura et Homeri verbis satis perspicuis efficitur. Nonne consentaneum erat, milites utrimque satis seiungi distinerique, ne alteri alteros, si certamen singulare minus ex sententia evenisset, statim, id quod ab hominibus alacri ad pugnandum animo facile fieri potuit, telis armisque peterent? Num ipsi pugnantes, qui et hastam emittebant et gladio rem gerebant *Γ*, 345, 355, 361, et interdum etiam, quod ab Hectore et Aiace factum legimus *H*, 264 sqq. ingentibus se in vicem percutiebant lapidibus, nimia suorum propinquitate coercendi erant? Quod iam in re ipsa positum erat ut fieret, id Homeri etiam verbis satis declarari et confirmari videtur. Hector enim quum ab Alexandro fratre audisset, se non amplius recusare quominus certamine singulari cum Menelao dimicaret, valde gavisus est (v. 77.),

καὶ ὅ' ἐς μέσσον ἰὼν Τρώων ἀνέεργε φάλαγγας.

Quamquam simili modo dictum est v. 113. καὶ ὅ' ἵππους μὲν ἔρυσαν ἐπὶ στίχας, inde tamen Buttmannus, quod verba *ἐπὶ στίχας* perperam intellexit, plus effici putavit, quam significatur. Eodem quippe modo quo Dammius *lexic. Homericum* — *Pind.* s. v. *στιξ* interpretatus est: *Achivi et Troiani equos cum curribus retraxerunt ad ordines pedum*. Hac autem in re falsus est; *ἐπὶ στίχας* enim esse *ordines constituentes* s. *facientes*, quod nos dicimus *reihenweise*, ex Homeri consuetudine dicendi satis intelligitur. Σ, 599 sqq. de saltantibus puellis et adolescentibus, qui in Achillis clipeo efficti erant, poeta dixit

οἱ δ' ὅτ' ἐν θρόξασκον ἐπισταμένοισι πόδεσσιν

ἤεῖα μάλ', ὡς ὅτε τις τροχὸν ἄρμενον ἐν παλάμῃσιν

ἔζόμενος κερραμεύς πειρήσεται, αἶ κε θέσιν·

ἄλλοι δ' αὖθροξασκον ἐπὶ στίχας ἀλλήλοισιν.

Seiunguntur sine dubio, qui sive singuli sive, uti nobis nunc fere mos est, bini per orbem saltant, ab eis qui ordinibus constitutis inter se occurrunt, quod scholiasta B. his verbis explicavit: *λέγει δὲ ὅτι ποτὲ μὲν κυκλοτερῆ τὸν δρόμον ἐποιῶντο, ποτὲ δὲ ἀντιμέτωποι ἀλλήλοις γινόμενοι κατ' ὄρθον δι' ἀλλήλων ἔθεον.*

B, 687 est

οὐ γὰρ ἔην ὅστις σφιν ἐπὶ στίχας ἠγήσαιο,

i. e. *neque enim quisquam erat, qui eos ordinibus instructos, vel eorum ordines duceret.* Nam *ἐπὶ στίχας* coniungendum est cum *σφιν*. Conf. I, 156

καὶ οἱ ὑπὸ σκήπτρῳ λιπαρὰς τελέουσι θέμιστας,

i. e. *et eius imperio subiecti opulenta sive larga pendent tributa, et η, 68*

ἴσσοι νῦν γε γυναῖκες ὑπ' ἀνδράσιν οἶζον ἔχουσιν.

Ipse autem Homerus quid *ἐπὶ στίχας* esset quodam modo explicavit v. 326 οἱ μὲν ἔπειθ' ἔχοντο κατὰ στίχας; in vulgus enim notum est praepositioni *κατὰ* illam vim multo saepius subesse. Versu igi-

tur 113 non tam grave ad magnitudinem spatii inter utrumque exercitum interiecti definiendam argumentum continetur, quam Bultmanno visum est.

Iam vero Priamus ex urbe arcessitus ut ipse foedus sanciret, cum Antenore in medium Troianorum et Achivorum progressus est, quo ubi Agamemno et Ulixes una cum praeconibus advenerunt, sacra de ritu fiunt, victimaeque caeduntur. Conf. v. 264 sqq. Qua re peracta certamen initur, neque tamen toto inter utrumque exercitum spatio, sed quod Hector et Ulixes dimensi erant. Conf. v. 315 et 344. Res postquam et hastis et gladiis gesta est, Menelaus Paridi galeam, cuius sub mento lorum erat ruptum, abstulit,

τὴν μὲν ἔπειθ' ἦρωσ μετ' ἐνκνήμιδας Ἀχαιοῖς
ὅ τ' ἔψ' ἐπιδινῆσας.

Conf. v. 377 sq. Haec omnia non ita angustum inter utrumque exercitum pugnaturis intervallum esse relictum satis demonstrant. Quod autem in hac re gravissimum est, id ex his locis mihi videtur effici: θ, 474—476

δὴ τότε κήρυκα προσέφη πολύμητις Ὀδυσσεύς,
ἰώτον ἀποπροταμών — ἐπὶ δὲ πλείον ἐλέλειπτο —
ἄργιόδοτος ὄος, θαλερὴ δ' ἦν ἀμφὶς ἀλοιφῆ.

θ, 477—481

ὣς γὰρ θεσφατὸν ἐστὶ· σέθεν δ' ἐγὼ οὐκ ἀλεγίζω
χωσμένης, οὐδ' εἴ γε τὰ νείατα πείραθ' ἴκηαι
γαίης καὶ πόντοιο, ἴν' Ἰαπειὸς τε Κρόνος τε
ἤμενοι οὐτ' ἀγγῆς Ὑπερίονος Ἡελίοιο
τέρποντι, οὐτ' ἀνέμοισι, βαθὺς δέ τε Τάρταρος ἀμφίς.

Ξ, 121—123

Ἀδρήστοιο δ' ἔγχευε θυγατρῶν, ναῖε δὲ δῶμα
ἀφνειὸν βιότοιο, ἄλις δέ οἱ ἦσαν ἄρουραι
πυροφόροι, πολλοὶ δὲ φρυγῶν ἔσαν ὄρχατοι ἀμφίς.

Ψ, 329, 330

λᾶε δὲ τοῦ ἐκάτερθεν ἐρηρέδαται δύο λευκῶ
ἐν ξυνοχῆσιν ὁδοῦ, λεῖτος δ' ἐπὶ πόδρομος ἀμφίς.

Quae quum apertum sit simillima esse illi loco, de quo disputare instituimus, quis est, cui deliberatum sit, quantopere Homerus in talibus sibi constet, qui ea secernere aliudque alio modo interpretari audeat? Atqui in neutro loco ἀμφίς esse potest idem quod *inter*. Sed ne Bultmanni quidem sententiae quos supra transcripsi quattuor loci videntur favere. Quod ut melius intelligatur, ipsius verba placet afferre. *Die Helden legten ihre Waffen jeder nahe neben die des andern, und bildeten so, indem sie ebendasselbst sich niedersetzten, gleichsam eine grosse Kampfrichter-Sitzung. Auch so wäre nun allerdings der Ausdruck, von wenigem Raum der zwischen den einzelnen Rüstungen gewesen, ganz richtig; aber eben so richtig ist es auch, dass wenig Raum — ἄρουρα, Erdreich — um eine jede war.* Nescio an aliis idem quod mihi accidat, ut paullulum offendantur

eo, quod *exigua fuisse circum arma terra s. ager* dicatur; languidius certe hoc quidem loco id ipsum dictum esse, quo quum satis declaratum sit verbis *τὰ μὲν κατέθεντ' ἐπὶ γαίῃ πλησίον ἀλλήλων* facile carere possimus, spero neminem fore quin sentiat. Accedit illud quod iam significavi. Ex Buttmanni enim sententia verbis *ὀλίγη δ' ἦν ἀμφὶς ἄρουρα* nihil nisi proxima *τὰ μὲν κατέθεντ' ἐπὶ γαίῃ πλησίον ἀλλήλων* explicantur. Quos autem supra posui locos simillimos, in eis nova quaedam sententia affertur verbis postremis. Itaque scholiasta A. scienter adnotavit *P*, 330: *καλῶς ἡ ἀννήθεια σιζεί μετὰ τὸ ὄδοῦ*. Conf. quae praeterea ab scholiasta et a Buttmanno ipso l. d. p. 217 de illo loco bene exposita sunt. His igitur argumentis commotus aliam rationem equidem ineundam esse duxi. Neque vero iam dissimulanter agere volo, sed aperte quid sentiam eloqui. Ita enim existimo, verbis *ὀλίγη δ' ἦν ἀμφὶς ἄρουρα* hanc subesse sententiam: *exigua erat circumcirca terra, omniaque militibus curribus armis oppleta conspiciebantur*. Haec sunt, si quid video, huic loco apta, quo poeta primum facit utrumque exercitum magna copiarum vi congregientem. Et aliunde, si opus est, aliquid adiumenti peti potest. Quum Paride superato neque condicionibus quibus foedus ictum erat satisfaceret, et Pandarus a Minerva Troianis inimica instigatus sagitta in Menelaum emissa indutias per scelus violasset, proelium tandem utrumque atrox committitur. Quod nocte diremptum, quum ne singulari quidem Aiacis et Hectoris certamine depugnatum esset, altero die renovatur, iterumque usque ad noctem pugnatur et a Troianis quidem tam acriter et prospere, ut Hector in ipso campo extra urbem pernoctandum esse censeret. Quam sententiam quum Troianis suadere vellet, quod tanta erat occisorum strages, ut cadaveribus omnia essent impleta, in ipso pugnae loco nullam habere potuit contionem. Conf. *Θ*, 489—491

*Τρώων αὐτ' ἀγορὴν ποιήσατο φαίδιμος Ἔκτωρ,
νόσφι νεῶν ἀγαγὼν ποταμῷ ἐπι δινῆεντι
ἐν καθάρῳ, ὅθι δὴ νεκρῶν διεφαίνετο χῶρος.*

Gravius pondus accederet ex *Θ*, 213—316

*τῶν δ', ὅσον ἐκ νηῶν ἀπὸ πύργου τάφρος ἔεργεν,
πλήθεν ὁμῶς ἵππων τε καὶ ἀνδρῶν ἀσπιστάων
εἰλομένων· εἴλει δὲ θεῶν ἀτάλαντος Ἄρηι
Ἔκτωρ Πριαμίδης, ὅτι οἱ Ζεὺς κῆδος ἔδωκεν.*

si quam v. 213 scripturam Zenodotus proposuit, accepitque H. Duentzer, ea posset rata haberi. In hoc autem loco perquam sane difficili quid Homeri verbis aut explicandis aut mutandis aut interpungendis profectum aut turbatum sit recensere et examinare nunc non lubet, in unoque subsistere malo Zenodoto. Is igitur scripsit v. 213 hunc in modum:

τῶν ὅσον ἐκ νηῶν καὶ πύργων τάφρος ἔεργεν,

quod Duentzer. interpretatur: *'quantum inde a navibus et turribus fossa (scilicet usque ad urbem) includit'*. Conf. eius librum quem inscripsit: *De Zenodoti studiis Homericis* p. 140 sq. et p. 10 n. 45. Haec autem ratio, ut nihil dicam de verbis illis *'usque ad urbem'* non ita facile ut factum video supplendis, improbanda mihi videtur. Uterque exercitus in aciem progressus (conf. v. 60) aliquamdiu ancipiti Marte pugnat, dum Hector et Troiani Achivorum qui tonitru et fulmine territi erant ipsos

fortissimos, Agamemnonem, duo Aiaces, Ulixem, Nestorem, Diomedem in fugam vertunt. Atque Hectorem iam Graecorum munimentis appropinquasse patet ex 177—179

νήπιοι, οἳ ἄρα δὴ τάδε τείχεα μηχανόωντο,
ἀβλήχρ', οὐδενόσωρα· τὰ δ' οὐ μένος ἄμὼν ἐρύξει·
Ἴπποιοι δὲ ἧέα τάφρον ὑπερθορόεονται ὀρυκτῆν.

Quomodo igitur Graecorum equi virique inter sua castra et urbem Troiam spatium replese dici possunt?

§. 2.

Faciliore negotio res expediri potest *A*, 545. Thetis postquam secreto cum Iove egit, ut Achilli dum satisfactum esset penes Troianos victoria esset, Iuno clandestina consilia resciscere cupiens cum marito rixari adeo coepit. Tum Iupiter:

Ἥρη μὴ δὴ πάντας ἐμοῦς ἐπιέλλεο μύθους
εἰδήσειν· χαλεποὶ τοι ἔσονται, ἀλόχῳ περ' εὐῶση.

Atque in alterius versus sententia explicanda interpretes in duas admodum sententias discessisse video. Sunt enim qui hunc in modum interpretentur: *consilia tibi mea, quamvis mea coniux sis, dura et molesta erunt.* Haec autem mihi videntur inter se pugnare. Quae enim Iupiter mente agitavit apud animumque suum constituit tantum abest ut minus iniucunda et gravia Iunoni esse possint ideo quod Iovis sit coniux, ut ob eam causam quam maxime acerba esse debeant. Itaque hanc potius debebant subiicere verbis sententiam: *consilia tibi mea molesta et gravia erunt, quod coniux es.* Atque haud scio an futuri sint, qui hanc explicationem comprobent, quum Iuno eam ipsam ob causam quod Iovis coniux est multum sibi sumat et esse videatur. Conf. *A*, 59 sq.

καί με προεβυτάτην τέκετο Κρόνος ἀγκυλομήτης,
ἀμφοτέρων, γενεῇ τε καὶ οὐνεκα σὴ παράκοιτις
κέκλημαι.

et *Σ*, 364 sqq.

Neque eis qui ita sentiant atque decreverint e particula *περ* quidquam dubitationis exoriturum esse puto, quum ex Homero eiusmodi locos peti liceat, qualis est *Ω*, 130

ἀγαθὸν δὲ γυναικί περ' ἐν φιλότιμῳ

μίσοσθαι

Conf. Hartung. *Graec. partic.* I. p. 336 sq. Ego vero hunc locum hoc in genere non diversum esse existimo ab eo qui legitur *I*, 343 sq.

ὥς καὶ ἐγὼ τὴν

ἐκ θυμοῦ φίλεον, δουρικτητῆν περ' εὐῶσαν.

et *Φ*, 482 sq.

Itaque alterum interpretationis genus dispiciendum erit num probari possit, quam esse volunt hanc: *gravabunt consilia mea mentem tuam, quum sint ampliora maioraque, quam quae a muliere per-*

cipi possint. Conf. quae Naegelsbach. ad h. l. adnotavit. Scio equidem viros apud Homerum multa sibi postulare et vindicare quae mulieribus non concedantur. Conf. Z, 490 sqq.

ἀλλ' εἰς οἶκον ἰούσα τὰ σ' αὐτῆς ἔργα κόμιζε,
 ἰστόν τ' ἠλαζάτην τε, καὶ ἀμφιπόλοισι κέλευε
 ἔργον ἐποίχασθαι· πόλεμος δ' ἀνδρεοσι μελήσει
 πᾶσιν, ἐμοὶ δὲ μάλιστα, τοὶ Ἰλίῳ ἐγγεγάασιν.

et α, 356 sqq. et φ, 350 sqq. Itaque non contenderim, id quod Koeppen fecit, illam sententiam pro aetate Homericam magnificentiorem esse. In mulierum autem imbecillitate et infirmitate dubito an ἄλογος apud Homerum numquam dicatur. Insignis ad eam ipsam rem declarandam locus est T, 95 sqq.

καὶ γὰρ δὴ νῦν ποτε Ζεὺς ἄσατο, τόνπερ ἄριστον
 ἀνδρῶν ἢ δὲ θεῶν φασ' ἔμμεναι· ἀλλ' ἄρα καὶ τὸν
 Ἥρη, θῆλυς ἐοῦσα, δολοφροσύνης ἀπάτησεν.

Et θηλυτέραὶ γυναῖκες imbecillitate et teneritate sua cedunt viris. Conf. Θ, 517 sqq.

κῆρυκες δ' ἀνὰ ἄστυ Διὶ φίλοι ἀγγελλόντων
 παιδας προθήβας πολιορκιόταφους τε γέροντας
 λέξασθαι περὶ ἄστυ θεομητῶν ἐπὶ πύργων·
 θηλυτέραὶ δὲ γυναῖκες ἐνὶ μεγάροισιν ἐκάστη
 πῦρ μέγα καιόντων.

λ 386 et 434, ο 422, ψ 166, ω 202. Itaque quum res in altera quoque explicatione haereat, hanc-diversam equidem propono: *consilia tibi mea ad resciscendum erunt difficilia, quamvis coniuux sis.* Concedit quidem Iupiter Iunonem iure quodam quum sit uxor postulare, ut multa quae alii celen-tur cognoscat, neque tamen fore, ut omnia quae agitet comperiat, quamvis enixe sciscitetur. Ita-que in eandem sententiam magis aperte Iupiter addit

ἀλλ' ὃν μὲν κ' ἐπιεικὲς ἀκούμεν, οὔτις ἔπειτα
 οὔτε θεῶν πρότερος τόνγ' εἴσεται οὔτ' ἀνθρώπων·
 ὃν δὲ κ' ἐγὼν ἀπάνευθε θεῶν ἐθέλωμι νοῆσαι,
 μήτι σὺ ταῦτα ἕκαστα διεῖρο, μηδὲ μετέλλα.

Iupiter est δολομήτης (A 540) rationemque eam probat, quam Agamemno commendat Ulixi λ 441 sq.

τῷ νῦν μὴ ποτε καὶ σὺ γυναικί περ ἦπιος εἶναι·
 μὴ οἱ μῦθον ἄπαντα πιθανοκείμεν, ὃν κ' εἰδῆς,
 ἀλλὰ τὸ μὲν φάσθαι, τὸ δὲ καὶ κεκοιμημένον εἶναι.

In verbis autem *χαλεποὶ τοὶ ἔσονται*, si quis id voluerit, supplere poterit infinitivum *εἰδήσειν* vel potius *εἰδέναι*, ut iam hic versus similis fiat Θ 482 *χαλεπὴ τοὶ ἐγὼ μένος ἀντιφέρεσθαι τοξοφόρῳ περ εὐρύση*, Υ 131 *χαλεποὶ δὲ θεοὶ φαίνεσθαι ἑναοργεῖς* aliis; de quo dicendi genere quum antea multum indiligenter et perplexe expositum sit, accurate et subtiliter disseruit Gu. Lucas in programmate gymnas. Embric. a. 1842. p. 13 sqq.

Fr. Jacobs autem, ut hoc addam, quum scribit opp. miscell. vol. IV. p. 191: *Als Hera voll Mis-*

trauens nach dem Inhalte der Berathungen des Gemahls mit der Mutter des Achilles forscht, verweist ihr Zeus ihr anmaassendes Eindringen in seine Geheimnisse mit den Worten: "es komme ihr nicht zu, jeden seiner Beschlüsse zu wissen, ob sie gleich seine Gemahlin sei; dasjenige aber was ihr zu hören gezieme, solle weder ein Gott noch ein Mensch früher erfahren als sie (Ilias I, 545 ff.);" a vera loci sententia eo aberravit, quod adiectivo *χαλεποί* alienam subiecit vim.

§. 3.

Z, 157 sqq.

αὐτὰρ οἱ Προῖτος κακὰ μῆσατο θυμῷ,
ὅς ῥ' ἐκ δῆμον ἔλασσεν, ἐπεὶ πολὺ φέρτερος ἦεν
Ἀργείων· Ζεὺς γὰρ οἱ ὑπὸ σκήπτρῳ ἐδάμασσεν.

verba aliter atque Homeri usus et ipsa sententia videntur postulare, nunc coniungi existimo; interpungunt enim ita ut supra factum est. Itaque hunc in modum interpretantur: *Proetus Bellerophontem e civitate expulit, nam multo potentissimus erat Argivorum.* Conf. ut unum huius sententiae testem neque eum infimi loci afferam, J. H. Voss. ita interpretantem:

Prötus aber ersann ihm böses im Herzen,
Der aus dem Land' ihn vertrieb; denn allgewaltig beherrscht er
Argos Volk, und Zeus vertraut' ihm Zepter und Obmacht.

Tum vero comparativus *φέρτερος* nescio quid insolens habet, quod offensione non vacet; accedit quod *ἐκ δῆμον* parum definite positum, et genitivus *Ἀργείων* proximis *ἐπεὶ πολὺ φέρτερος ἦεν* moleste additus videtur, quum in hac ipsa dictione is quo quis superior sit apud Homerum fere non plane et nominatim significetur, sed ex reliquis facili opera intelligatur et suppleatur. Conf. *Δ*, 56, *H*, 105, *Θ*, 144 et 211, *X*, 40, *χ*, 289; *P*, 168 tamen ne quid celem *σέο* additum est: *ἐπεὶ σέο φέρτερός ἐστιν.* Neque usquam alibi me legere memini haec verba de eo, qui principatum et regnum in populum quendam tenet. His causis commotus illud *Ἀργείων* a verbis: *ἐπεὶ πολὺ φέρτερος ἦεν* secretum cum verbis *ἐκ δῆμον* coniungo. Quo facto haec nascitur sententia: *Proetus Bellerophontem, quo erat multo superior, s. quum hoc esset multo superior, e terra vel populo Argivorum expulit, hos enim Iupiter eius potestati subiecit.* Olim hos versus in hunc ipsum modum fuisse acceptos et distinctos, haud scio an colligi liceat ex eis quae in codice Veneto altero et Lipsiensi adnotata sunt ad v. 158: *ὅς ῥ' ἐκ δῆμον: ὁ Προῖτος ἐκ τοῦ τῶν Ἀργείων δῆμον, διὰ τὴν ἀρχὴν· τοὺς γὰρ Ἀργείους ὁ Ζεὺς τῷ βασιλείᾳ Προΐτου ὑπέταξεν.*

Longe autem a vero aberrasse censendus est Conr. Schwenk., quum in libro suo qui est de Mythologia Graecorum p. 477 haec scripsit: *Da Bellerophon Anteia's Liebe nicht erhörte, klagte sie ihn bei dem Gatten (Prötus) des Angriffs auf ihre Keuschheit an, und dieser, das Gastrecht scheuend, sandte ihn, den er als den die Argiver weit übertreffenden Helden gerne weghaben wollte nach Lycien zu seinem Schwäher Iobates.* Possunt haec nullo modo probari, nisi verba *Ζεὺς γὰρ* x. r. ē., ut alia omittam, omni vi destituta esse volumus.

§. 4.

Non alienum erit hinc ad alium eiusdem generis locum transire. Magna enim et antiquitas et nostris temporibus de verbis *K*, 355 et 356 recte coniungendis atque interpunctione distinguendis fuit dissensio. Atque quum ab eis qui nuper de hoc loco exposuerunt rem expeditam non esse existimem, eam retractare visum est.

Dolo Troianus Hectoris promissis commotus celeri cursu ad Graecorum castra explorandi causa contendit, sed quum a tergo strepitum quendam audisset, substitit,

ἔλπετο γὰρ κατὰ θυμὸν ἀποστρέψοντας ἑταίρους
ἐκ Τρώων ἰέναι πάλιν Ἑκτορος ὀτρύναντος.

Quaesitum igitur est utrum post *Τρώων* an post *ἰέναι* an denique post *πάλιν* interpunctionis nota collocanda esset. Atque eos quidem qui verba *ἰέναι πάλιν Ἑκτορος ὀτρύναντος* cohaerere censerent a vero aberrasse bene perspexit Spitzner. Verbum *ἔλπεσθαι* enim ex constanti Homeri usu nusquam participium habet adiunctum, sed aut infinitivum accusativo quodam ut ratio postulat vel addito vel omisso, aut nomen quoddam, cuius generis est *ἔέλπετο νίκην* *N*, 609, *O*, 539, aut loco nominis pronomen aliquod, velut *γ*, 275 ὁ οὐποτε ἔλπετο θυμῷ, et *φ*, 317

οὐδ' αὐτὸς πού τοῦτό γ' ἐνὶ στήθεσσι ἐόλπεν.

Commendarunt tamen hanc rationem scholiastae *AD* his verbis: σικιέον μετὰ τὸ ἐκ Τρώων ἔστι γὰρ ὁ λόγος, ἤλπιζε γὰρ ὁ Δόλων ἑταίρους αὐτοῦ ἐκ τῶν Τρώων ὑπάρχειν, ὡς κελεύσαντος τοῦ Ἑκτορος εἰς τοῦπίσω αὐτὸν ὑποστρέψαι. ἀποστρέψοντας γὰρ εἰς τοῦπίσω καλέσοντας.

Iam vero qui *πάλιν* a superioribus separatim cum verbis *Ἑκτορος ὀτρύναντος* coniunxerunt ita, ut hunc in modum interpretarentur: quum iterum Hector misisset, eo peccarunt, quod vocabulo *πάλιν* vim a carminibus Homericis prorsus alienam subiecerunt. Nemo enim iam dubitare potest, quin illud de tempore nusquam, semper de loco dictum sit, atque idem quod *retro*, vel ut scholiastae interpretantur, *εἰς τοῦπίσω* valeat. Conf. *Lehrs. de Aristarchi studiis Homericis* p. 100. Sed *Dammius* s. v. *ὀτρύνω* et *πάλιν*, *Lehrs.* l. d., *Spitzner* neque *πάλιν* ab *Ἑκτορος ὀτρύναντος* dirimi et propriam suamque vim retinere voluerunt. *Dammius* enim interpretatur: *Hectore iubente ut reverteretur*, *Spitzner*: *Hectore reditum iubente*. Etsi horum virorum auctoritatem in carminibus Homericis explicandis omnes recte magni facere sentio, difficultas tamen quaedam hic adesse mihi videtur, qua ne eis assentiar impediatur. Etenim nisi quid me fugit, verbum *ὀτρύνειν* apud Homerum eis finibus continetur, ut nusquam dicatur de eo, qui per alterum quid imperat, hortatur, excitat, id quod hoc loco factum esset, si illorum virorum rationem probandam esse censeremus. Neque aoristus *ὀτρύναντος* illi interpretationi accommodatus esse mihi videtur. Quae quum ita sint, restat, ut consideremus, num *πάλιν* ad verba superiora apte referri possit. Qui hoc ita fecerunt ut *πάλιν* cum *ἰέναι* cohaerere et utrumque ex participio *ἀποστρέψοντας* aptum esse vellent, eo maxime lapsi sunt, quod verbum *ἔλπεσθαι* opinati sunt participium *ἀποστρέψοντας* posse ita adiunctum habere, ut sententia esset: 'speravit enim animo socios e Troianis ut reverteretur revocatuos Heectore iubente.' Id autem sane est quod mirere *Spitznerum* hanc viam a scholiasta *A* iam patefactam

esse insigni quadam negligentia pronuntiasset. Is enim eam huius loci expediendi rationem iniit, quam unice veram esse mihi persuasi. Adnotavit autem haec: ἡ διπλῆ, ὅτι τὸ πάλιν συναπιεῖον τῷ ἀποστρέφοντι, ἵνα ἦ εἰς τοῦπίσω ἀποστρέφοντι. Sententia igitur est: sperabat enim animo socios e Troianis venire, id quod Hector iussisset, qui se (ab instituto in Graecorum castra itinere) retro averterent vel revocarent. Illa autem verborum collocatio, quod hyperbaton appellatur, neminem offendet, qui reputaverit, id fere usurpari ubi sententiae vis intendenda sit, hoc autem loco maximum pondus habere ipsa illa verba ἀποστρέφοντι πάλιν. Iuvat per saturam nonnulla huius generis exempla ex Homero attulisse; *a*, 4, δ, 436, 462, *z*, 437, 458, λ, 160 sq. *B*, 22, 59, 483, *K*, 375.

Potest tamen illa verbi transgressione, ut cum Quintiliano loquar, interdum fieri ut orationi obscuritas quaedam offundatur aut ambigatur, quo referenda sint singula verba. In eo numero habendus est *K*, 391

πολλῆσιν μ' ἄτρησι παρέκ νόον ἤγαγεν Ἐκτωρ.
Nam si comparaverimus *Y*, 134 Ἥρη, μὴ χυλέπαινε παρέκ νόον, et *h*. in *Mercur.* 546 sq.

ὃς δέ κε μαυιλόγοισι πιθήσας οἰωνοῦσιν
μαντείην ἐθέλησι παρέκ νόον ἐξερεεῖν,
verba παρέκ νόον censebimus coniungenda esse; sed ex *h*. in *Vener.* 36

καί τε παρέκ Ζηρός νόον ἤγαγε τερπικραῖνον
et *e*. 103 sq.

ἀλλὰ μάλ' οὐπως ἔστι Διὸς νόον αἰγιόχοιο
οὔτε παρεξελθεῖν ἄλλον θεὸν οὔθ' ἀλιώσαι κ. τ. ε.

recte videtur colligi posse, παρέκ νόον ἤγαγε esse Atticorum νόον παρεξήγαγεν. Prout alterutrum praeoptaveris, necesse erit μ' ἄτρησι esse dicas με ἄτρησι aut μοι ἄτρησι, ita ut hic locus iam accedere possit eis quae Spitzner *Excurs. XIII de diphthongorum elisione* §. 3 disputavit. Non satis autem attendit ad Homeri usum loquendi Heynius qui adnotavit: πολλῆσιν ἄτρησιν est pro εἰς πολλὰς ἄτας, εἰς μεγάλην βλάβην, induxit me; et *I. H. Voss.* interpretans

Ach zu jammer und weh verleitete Hector das Herz mir
atque huius vestigiis ingrediens Wiedasch.

Ach zum grossen Verderben verleitete Hector das Herz mir.

Dixit Homerus *B*, 111 et *I*, 18

Ζεὺς με μέγα Κρονίδης ἄτη ἐνέδησε βαρεῖη
et *T*, 88

οὔτε μοι εἰν ἀγορῆ φρεσὶν ἔμβalon ἄγριον ἄτην,
sed nusquam quantum scio apud Homerum invenitur ἄγειν vel παρεξάγειν τινὰ τινί.
Quae vis autem subesset ἄτρησιν, in cuius locum Bentleyus temere substituebat ἀπάτρησι vel ἀρῆσι, exposuit Naegelsbach. *theolog. Homer.* p. 272 interpretans 'bethörende Reden'.

§. 5.

In luculentis illis versibus, quibus singulare Hectoris cum Aiace certamen describitur, sunt hi *H*, 268—272

δεύτερος αὐτ' Αἴας πολὺ μείζονα λαῶν αἰέρας
 ἦκ' ἐπιδηήσας, ἐπέρρισε δὲ ἴν' ἀπέλεθρον,
 εἶσω δ' ἀσπίδ' ἔαξε βαλῶν μυλοειδέι πέτρῳ,
 βλάψε δέ οἱ φίλα γούναθ'. ὁ δ' ὕπτιος ἔξετανύσθη
 ἀσπίδ' ἐνιχριμφθεῖς· τὸν δ' αἰψ' ὤρθωσεν Ἀπόλλων.

In quibus quum nonnulla quae explicatione egere viderentur ab aliis satis explanata esse viderem, remansit tamen dubitatio in verbis: ὁ δ' ὕπτιος ἔξετανύσθη ἀσπίδ' ἐνιχριμφθεῖς. Non alienum igitur esse duco, quid ab interpretibus et antiquis et recentioribus allatum sit cognosse. Atque in Veneto quidem altero et Lipsiensi codice haec legimus ad v. 271 et 272 ἔξετανύσθη ἀσπίδι ἐγγριμφθεῖς: οὐκ εἶπεν ὑπὸ τοῦ λίθου ἀλλὰ καὶ ὑπὸ τῆς ἀσπίδος· συνῶσε γὰρ αὐτὴν ἐπ' αὐτὸν ἢ βολῇ. Heynius suam de hoc loco sententiam maxime aperuit vol. I. p. 384 his verbis: ἀσπίδ' ἐνιχριμφθεῖς, illis. Nam saxo tanta cum vi immisso scutum illi et infligi genibus necesse erat; supinus ita recidit Hector, scuto desuper implicitus et oppressus.' Idem sensit Koeppen. In Dammii autem *lexico Homerico* Rostii opera in Germania divulgato haec sunt s. v. ἐγγριμπτω: 'ἀσπίδ' ἐνιχριμφθεῖς, H, 272, manu inserta clypeo suo, da er sich dort fest an den Schild hielt und den nicht aus der Hand liess.' In eandem sententiam interpretatus est I. H. Voss.

Und ihm verletzt' er die kniee, dass rücklings jener dahin sank,

Fest den schild in der hand; doch schnell erhob ihn Apollon.

eumque secutus E. Wiedasch.

Und er verletzt' ihm die Kniee, so dass rücklings er dahin sank,

Fest noch haltend den Schild: es erhob alsbald ihn Apollon.

Passovius autem explicavit: 'mit dem Schilde zur Erde geworfen.' Sed nihil ex his quae ab aliis alio modo exposita videbam mihi quae propria verbo ἐγγριμπτειν subesset vis, quidque Hectorem statu suo deiectum fecisse consentaneum esset cogitanti satisfecit. Atque huius quidem verbi quae princeps veraque significatio et notatio esset recte iam expositum esse arbitror, sonat enim nihil aliud nisi *admovere, facere ut quis accedat vel appropinquet*, et quum impetus fere celerisque motus notio accedat, *appellere, allidere, illidere, impingere*. Itaque Suidas ἐγγριμπτεται esse scribit idem atque ἐγγίξει, ἐγγριμφθεῖσα autem προσπelasθεῖσα. Neque ab hoc usu Homerus in reliquis locis quibus hoc verbum usurpatum est recessit. Conf. P, 404 sq.

τό μιν οὐποτε ἔλπειο θυμῷ

τεθνάμεν, ἀλλὰ ζῶν, ἐνιχριμφθέντα πύλησιν,

ἀψ' ἀπονοστήσειν·

i. e. *quare illum (Patroclum) nunquam putabat (Achilles) mortuum, sed quum moenibus appropinquasset reversurum esse.*

Ibid. 412 sq.

οἱ δ' αἰεὶ περὶ νεκρὸν ἀκαχμένα δούρατ' ἔχοντες

νωλεμὲς ἐγγριμπτοντο, καὶ ἀλλήλους ἐνάριζον·

i. e. *assidue appropinquabant vel concurrebant.*

N, 146 σὴ ῥα μάλ' ἐγχοιμφθεῖς est: (Hector) stetit magno impetu ad hostium agmina latus et abreptus.

Ψ, 334 auriga iubetur brevissimo gyro currum equosque circa metam flectere neque ipsam attingere his verbis

τῷ σὺ μάλ' ἐγχοίμψας ἐλάαν σχεδὸν ἄρμα καὶ ἵππους·

et v. 338

ἐν νύσση δέ τοι ἵππος ἀριστερὸς ἐγχοιμφθήτω.

Denique legitur E, 661 sq.

αἰχμὴ δὲ διέσσντο μαιμώωσα

ὄστέω ἐγχοιμφθεῖσα

i. e. cuspis hastae ossi infixae et inhaerens.

Verbum simplex legitur κ, 516 χοιμφθεῖς πέλας, quod scholiasta interpretatur προσπελασθεῖς.

His igitur finibus apud Homerum huius verbi usus continetur. Neque vero hinc transitum esse video ad ullam ex eis significationibus, quas loco, unde exorsi sumus, tribuerunt, comprobendam, nisi forte casuum enallage quam dicunt tamquam machina usus ἀσπίδ' ἐνιχοιμφθεῖς opinere dictum esse pro ἀσπίδος ἀντιῷ ἐνιχοιμφθείσης. Sed his quae contrita esse constat missis, experiamur num quid rectius invenire possimus. Hector, quum Ajax eius scutum saxo ingenti iacto vehementer percussisset, statu suo deiectus est ita ut humi resupinus caderet. Hoc autem antequam accideret cogitandum est, Hectorem, ut fieri solet, manibus brachiisque celeriter retrorsum motis, ut a lapsu se sustineret, operam dedisse. Quod quum ei non contigisset, scuto, cui brachium erat insertum, iniectus atque illisus est.

§. 6.

Homeri virtutes praecipuo quodam modo elucere illa oratione qua Achilles Agamemnonis condiciones per Ulixem et Aiacem ad se placandum propositas reiicit, et alii viderunt et ipse magis magisque quotiescunque repetita lectione eam pervolutavi sentire atque intelligere mihi visus sum. Admirabili enim quadam arte naturae veritatem secutus Achillis ingenium moresque descripsit. Hanc autem rem, de qua neminem fore arbitror qui dubitare possit, si tenuerimus, nonnullis locis, qui aut dubie et ambigue dicti aut offensionis aliquid habere visi sunt, lucem suam iustamque interpretationem allatum iri existimavi. Ac primum quidem inter se dissident aut dubitant quatenam vis I, 309 subiicienda sit verbo ἀποειπεῖν, utrum idem valeat atque denegare, an dicere vel eloqui. Illud secutus I. H. Voss. versum ita reddidit:

Sieh' ich muss die Rede nur grad' und frank dir verweigern.

Atque fieri constat et in hoc verbo et in aliis cum praepositione ἀπό iunctis, ut notio in varias diffundatur partes. Itaque ἀπομνῖναι esse potest et iurare s. iusiurandum dare et eiurare. Apud Homerum autem quum A, 514 sq. scriptum sit

νημερτὲς μὲν δὴ μοι ἀπόσχεο καὶ κατάνενσον,
ἢ ἀπόειπε.

propter opposita dubitatio nulla esse potest quid sit ἀπόειπε, eademque est ratio I, 673 sqq.

εἴπ' ἄγε μ', ὦ πολύαιν' Ὀδυσσεῦ μέγα κῦδος Ἀχαιῶν,

ἢ ᾧ ἐθέλει νήεσσιν ἀλεξέμεναι δήιον πῦρ,

ἢ ἀπέειπε, χόλος δ' ἔτ' ἔχει μεγαλήτορα θυμόν;

Sed H, 416

ὁ δ' ἄρ' ἦλθε καὶ ἀγγελίην ἀπέειπεν

et π, 340

αὐτὰρ ἐπειδὴ πᾶσαν ἐφημοσύνην ἀπέειπεν

aperte significat renuntiare, palam dicere, exponere. Atque hanc solam significationem ingenio Achillis ac naturae illius loci accommodatam esse mihi persuasum est. Inter Achillis virtutes maxime excellit apertus eius et simplex animus, quum non aliud in ore promptum aliud in pectore reconditum habeat, sed aperte quaecunque sint prae se ferat, et hac ipsa re exemplum prorsus contrarium prodat Ulixis multiplici ingenio omnia sicut res postulat simulantis aut dissimulantis. Quid igitur aptius fieri potuit, quam quod hunc sensum adversus Ulixem initio orationis ostendit? Neque hanc sententiam non postulant quae v. 312 sq. explicationis causa addita sunt.

ἐχθρὸς γάρ μοι κείνος ὁμῶς Ἰδαίου πύλῃσιν,

ὅς χ' ἔτερον μὲν κεύθη ἐνὶ φρεσίν, ἄλλο δὲ εἴη.

in quibus si verbo ἀποειπεῖν vindicare velles vim denegandi vel recusandi, particula γάρ non haberet quo referretur. At quis dixerit propter v. 311

ὥς μὴ μοι τρυζήτε παρήμενοι ἄλλοθεν ἄλλος

necesse esse ut ἀποειπεῖν accipiatur pro denegare. Sed Achilles, quem omnes in sententia sua pertinaciter constare sciebant, exspectare poterat se, quum quae sentiret palam et aperte dixisset, nullo iam modo tentatum iri. Aliquid praeterea adiumenti ad rem nostram tuendam accedere potest ex α, 272 sq.

ἦ ᾧθεν δ' ἀγορήνδε καθελώμεσθα κίοντες

πάντες, ἴν' ἑμὲν μῦθον ἀπηλεγέως ἀποείπω,

ἔξιέναι μέγάρων.

Nam de hoc loco quin Nitzsch. ad α, 90 erraverit non dubito. Eadem vis igitur vindicanda erit I, 431, eodemque modo accipiendum erit I, 422 et 649 ἀγγελίην ἀπόφραδε; ab hoc enim verbo, quod Atticis scriptoribus, Sophocli Xenophanti aliis idem est atque negare, recusare, apud Homerum semper omnis abest vis negandi. Quod mirum foret si Aristar hi diligentiam effugisset; nihil tamen quod sciam in eis quae nobis relicta sunt scholiis de hac re adnotatum legitur. Sed I, 510 non dubito quin verbis καὶ τε στερεῶς ἀποειπῆ vis eorum quae proxima sunt ὅς δ' ἔκ' ἀνήνηται magis etiam intendatur et augeatur.

Non dispar est ratio T, 181 sqq.

Ἰφιδέη, σὺ δ' ἔπειτα δικαιότερος καὶ ἐπὶ ἄλλῃ

ἔσσει· οὐ μὲν γὰρ τι νεμεσσητόν, βασιλῆα
 ἄνδρ' ἀπαρέσσασθαι, ὅτε τις πρότερος χαλεπήγη.

Nam alii ἀπαρέσσασθαι voluerunt idem esse quod omnino sibi placare, alii interpretati sunt δυσσεσθῆσαι. Illud iam praeivit scholiasta B adnotans v. 183. ἄνδρ' ἀπαρέσσασθαι: ἀμφίβολον διὰ τὴν αἰτιατικὴν. ἔστι δὲ τὸ ἀπαρέσσασθαι τὸ τῆς ἀρεῆς ἀπᾶραι, τουτέστι τῆς βλάβης ἀπαλλάσσασθαι καὶ ἐξιλάσασθαι. Quod vereor ne I. H. Voss. Spitzner alii non recte secuti sint. Regem sane si quem iniuste laesit ac violavit placare non turpe est neque eius persona indignum. Sed in hac re significanda Homerus, si quid video, non dixisset οὐ νεμεσσητόν. Magis etiam offendor verbis ὅτε τις πρότερος χαλεπήγη, quod quale sit cognosci ac perspicere licet ex hac Dammii verborum interpretatione s. v. ἀπαρέσχομαι: 'neque est indignum ut rex placare studeat virum, si quis rex prior molestus fuerit.' Exspectamus enim, nisi omnia me fallunt, verbis illis non tam regem, quam eum qui iniuria affectus sit accuratius significari ac definiri. Neque spero fore ut quis hanc difficultatem removere studeat versu ter repetito

ἄνδρ' ἀπαμύνασθαι, ὅτε τις πρότερος χαλεπήγη.

Conf. Ω, 369, π, 72, φ, 133. Mollivit rem I. H. Voss. paullo liberius interpretans

Atreus sohn, du wirst auch billiger gegen die andern

Künftig sein; denn es ist nicht unanständig dem könig,

Einen Mann zu versöhnen, nachdem er zuerst ihn beleidigt.

Bentleium autem qua erat subtilitate illud molestum quidquid est sensisse inde patet, quod pro ὅτε τις legendum esse opinabatur ὄντε, quae coniectura tamen ut per se parum probabilis est, ita reiicienda eo quod Homerus nusquam dixit χαλεπαίνειν τινά. Denique quominus illis versibus eam quam voluerunt sententiam subiiciamus, ipsa orationis perpetuitate prohibemur. Quid enim causae est, cur Ulixes Agamemnonem in posterum fore iustiorum in alios sperare possit propterea, quod regi turpe non sit iniuria affectum placare?

Quae quum ita sint, interpretationem quae tot difficultatibus impedita est haud inviti relinqueamus. Omnia autem mihi bene inter se convenire videntur in hac verborum sententia, quam Passov. et Rost. amplexi sunt: neque enim reprehendi potest, virum regium molestia affici, quum quis iniuriam ei prior intulerit. Agamemno qui βασιλεύτατος et esse et haberi vellet (conf. A, 185 sqq. I, 160 sq.), quum suam auctoritatem aut imperata negligi putabat, in ipsos fortissimos viros interdum immodestius et iniustius agebat. Conf. A, 338 sqq. Hi autem quamquam summi ducis imperio parere debebant, tali modo habiti ac tractati neminem tamen posse Ulixes ait moleste ac graviter ferre quod indignentur, quamobrem Agamemnonem ut hoc iam caveat maiore in eos aequitate ac iustitia utendo admonet. Hanc autem sententiam ut per se aptam esse et convenientem apparet, ita quominus Graeca verba in hunc modum accipiantur nihil obstare paucis iam explicemus. In qua quidem re difficultas quaedam ex verbo ἀπαρέσσασθαι oritur. Nam βασιλῆ' ἄνδρα Homerus hoc loco dixit non aliter atque Γ, 170 βασιλῆι γὰρ ἀνδρὶ ἔοικεν. Conf. ω, 253. Verbum ἀπαρέσκειν igitur quum ab omnibus scriptoribus Graecis non ita saepe usurpatum est, tum apud Homerum hoc uno loco legitur. Activo vi displicendi subiecta usus est Thucyd. I, 38 τοῖσδ' ἂν μόνοις οὐκ ὀρθῶς ἀπαρέσκοιμεν, et Plat.

Theaet. 202 D ἐν μέντοι τί με τῶν ὀηθέντων ἀπαρέσκει. Herodotus autem quum locis compluribus verbo simplici ita utatur, ut ἀρέσκομαι τούτῳ idem valeat quod *in hac re mihi placeo, hac re delector* vel *contentus sum* (conf. Schweighaeuser. lex. Herod. s. v.), non video quid sit cur ἀπαρέσκομαι is non dicatur, cui quid displiceat, vel qui iniquo animo quid ferat ac molestia afficiatur.

§. 7.

Immodica qua Achilles accensus erat honoris gloriaeque cupiditate optime exprimitur versibus I, 315—222; sed ex his v. 319 et 320

ἐν δὲ ἰῆ τιμῇ ἡμὲν κακὸς ἦδὲ καὶ ἐσθλός·
κάτθαν' ὁμῶς ὃ τ' ἀεργὸς ἀνὴρ ὃ τε πολλὰ ἐοργῶς.

magnae fuerunt offensioni. Quae qualis sit quum ex eis quae Koeppen. disseruit maxime intelligi possit, eius verba transcribere visum est. 'Ich zweifle sehr an der Aechtheit beyder Verse. Der Sinn des vorhergehenden ist: ich, der ich während der Zeit, dass die andern im Lager ruhig standen, die Länder der Troianer verheerte: also allein Beute erwarb, ich erhalte nicht mehr, als die übrigen alle. S. 383 f. Der folgende Vers ist also als Erklärung von 318 überflüssig, oder, wenn er richtig übersetzt wird: der Feige und Brave erhält gleiche Ehre, falsch. Denn Achill wurde mehr geehrt als andere, und selbst von Agamemnon S. v. 226. Doch könnte man vielleicht sagen, man müsse es eingeschränkt, von der Vertheilung der Beute, fassen: da ehre man jeden ἀναξ gleich. — Doch noch mehr hat 320 wider sich. Dass der thätige oder thatenreiche Krieger so gut stirbt, wie der Unthätige, ist das Agamemnons Schuld? So darf man es nicht fassen, wenn Achill nicht eine Absurdität sagen soll. Aber auch als allgemeine Sentenz hört sie hier eben so wenig her. Denn wo man auch diese Sentenz findet, da ist sie Beweggrund zum Kampfe, oder Klage über die Unbilligkeit der Götter: Jl. XII. 322 f. Hor. Od. III. 2. 14. Endlich schliesst dann 321 genauer an 317, 318.'

Hactenus ille; haec autem plane comprobavit assensu suo Heynius. Neque Bentleius v. 320 non haesit, quem pro κάτθαν' ὁμῶς subtiliter λάγχαν' ὁμῶς coniecisse idem Heynius commemorat. Itaque operae pretium facturus esse videor si dispiciam, num illos versus tam alienos ab hoc loco Achillisque ingenio esse iudicandum sit, quam illi confidenter pronuntiarunt. Satis leviter autem a Koeppenio disputatum est de versu 319. Nam et ipse Achilles ab Agamemnone contumelia se affectum esse conquestus est (conf. A, 355 sq. et I, 386 sq.), et Nestor Agamemmoni exprobravit quod Achillem contemptim tractasset nulloque in honore habuisset I, 109 sq. Speciosiora sunt quibus v. 420 subditiuum esse demonstratur. Nam quod homo iners non minus mortuus est vel, ut plurimi interpretantur, mori solet, quam qui multa perfecit, eius rei crimen sane non potest in Agamemnonem conferri, neque quum Achilles se cupiditatibus nimis perturbatum esse non ostendat, nec concitatori oratione utatur, dicendum est illum ad sententiam per se quidem veram sed ab hoc loco alienam abreptum esse. Sed omnis difficultas tollitur, si eorum virorum quos supra nominavi aliorumque auctoritate non abrepti a recta via verbis κάτθαν' ὁμῶς ὃ τ' ἀεργὸς ἀνὴρ ὃ τε πολλὰ ἐοργῶς sententiam subiicimus eam quae in hunc locum et in ipsum Achillem quam maxime convenit.

Achilles igitur dicit hoc: *mortuus est pari ratione et homo iners et is qui multa perfecit i. e. par eademque ratio est mortuorum, et eorum qui nihil fecerunt et eorum qui multum laborarunt.* Neque vero personae Achillis, quem notum est maluisse vitam brevem et honoratam quam longam et in-gloriam degere (nam *I*, 401 sqq. honoris gloriaeque studium maiori irae explendae cupiditati ad tempus cedit), quidquam potest aptius esse, quam quod mortuorum adeo discrimen quoddam esse vult, atque quum hoc non sit, eodemque loco et in vita et in morte omnes habeantur, pugnare re-cusat. Inanes igitur motae sunt a Koeppenio et Heynio suspiciones, Bentleiique coniectura *λάγχαν' ὁμῶς* eo minus necessaria, quod hoc ipsum satis iam significatum est v. 318: *ἴση μοῖρα μένοντι, καὶ εἰ μάλ' αἰ πολέμιοι*, neque probanda I. H. Vossii aliorumque in eandem sententiam inter-pretatio:

Gleich auch stirbt der träge dahin und wer vieles gethan hat.

Non contemnendum autem est codicis alterius Veneti et Lipsiensis, cuius nemo rationem habuit, scholion hoc: *κατ' ἄν' ὁμῶς: ὅρον οὐκ ἔχει κατηγορίας θνυμός. τοῦτο δὲ πρὸς τὸ 'τύμβον δ' ἀμφὶ πύρην' (H, 336), οὐ γὰρ πρὸς τὰς πράξεις ὁ τάφος.*

§. 8.

His addere placet locum quendam ex ea oratione sumptum qua Achilles etiam quae Phoenix suaserat reiecit. Sunt autem versus *I*, 607—610.

Ποῦνιξ, ἄττα γεραῖέ, διοτρεφέες, οὔτι με τάντης
 χρεὼ τιμῆς — φρονέω δὲ τετιμῆσθαι Διὸς αἴση —
 ἧ μ' ἔξει παρὰ νηυσὶ κορυωσίην, εἰζόκ' ἀντιμῆ,
 ἐν στήθεσσι μένη, καὶ μοι φίλα γούνατ' ὀρώρη.

Atque Heynius quidem existimavit verbis *ἧ μ' ἔξει κ. τ. ε.* orationem prorsus turbari; quibus eiectis eam bene sibi constare, ipsamque sententiam, quum Achilles discessum minaretur, nec usque ad mortem apud naves manere vellet, ab eius persona abhorrere. Koeppen. autem miro quodam modo haec interpretans scribit: *ἧ (wahrscheinlich αἴση) ἔξει, geehrt zu sein hoffe ich fest durch Jupiters Schickung, die hier im Lager mir zu Theil werden wird. Achill zweifelt nicht, dass Jupiter die Noth der Griechen noch höher werde steigen lassen, um seine gekränkte Ehre völlig zu retten.* Hic autem in errorem deductus est potissimum eo, quod pronomen *ἧ* ad vocabulum proximum *αἴση* referendum esse putavit. Simili modo aliis quoque locis peccatum esse scimus. Quasnam turbas excitarunt ad hunc usque diem Cic. Tusc. I, 1, 3 verba illa: *qui fuit maior natu, quam Plautus et Naevius*, quae neque sine detrimento sententiae abesse, nec doctrinae ostentandae causa addita, sed necessaria quodam modo esse mihi quidem persuasum est. Latinos enim serius accepisse poeticam quam Graecos ut demonstraret, Cicero mentionem, fecit Livii eiusque fabulae C. Claudio, M. Tuditano consuli-bus anno ante natum Ennium datae, ita ut omnem iam rationem ad Livium referri pateat. Qui autem in litteris Latinis ita rudes et hospites erant, ut illud ignorarent, hos non modo alienum sed necessarium videri debuit docere, Livium Plauto fuisse natu maiorem. Quemadmodum autem scri-

ptores et Latini et Graeci eadem adeo verborum comprehensione, quum ipsa sententiarum ratio ad verum ducat, non dubitant ab uno ad alterum subiectum quod dicunt mutatione non significata transire, ita loci non pauci inveniuntur, quibus pronomen relativum, quum quo pertineat obscurum esse non possit, ad remotius non proximum nomen referendum sit. Ut unum non dissimilem locum ex eisdem Tusculanis proferam, scriptum est IV, 22, 49 *At sine hac gladiatoria iracundia videmus progredientem apud Homerum Aiacem multa cum hilaritate, quum depugnaturus esset cum Hectore. Cuius, ut arma sumpsit, ingressio laetitiam attulit sociis, terrorem autem hostibus, ut ipsum Hectorem, quemadmodum est apud Homerum, toto pectore trementem provocasse ad pugnam poenitere.* In his verbis pronomen relativum cuius non ad proximum nomen Hectore, sed ad remotius Aiacem referendum esse perspicuum est. Neque, ut oratio ad Homerum redeat, eiusdem generis non est E, 43 sqq.

Ἴδομενεὺς δ' ἄρα Φαῖστον ἐνήρατο, Μήνορος υἱόν,

Βώρον, ὃς ἐκ Τάρνης ἐριβόλακος εἰληλούθει.

quo loco verbis ὃς — εἰληλούθει non Borum, sed Phaestum significari apertum est; et E, 59 sq.

Μηριόνης δὲ Φέρεκλον ἐνήρατο, τέκτονος υἱόν,

Ἀρμονίδεω, ὃς χερσὶν ἐπίστατο δαίδαλα πάντα

τεύχειν· ἔξοχα γὰρ μιν ἐφίλατο Παλλὰς Ἀθήνη.

sententia quae verbis ὃς — τεύχειν continetur quin ad Phereclum referenda sit dubitari non potest propter ea quae sequuntur. v. 62 sq.

ὃς καὶ Ἀλεξάνδρω τεκνήνατο νῆας εἴσας

ἀρχεκάκους, αἱ πᾶσι κακὸν Τρώεσσι γέροντο

οἳ τ' αὐτῶ· ἐπεὶ οὐτι θεῶν ἐκ θέσφατα ἦδη.

Neque enim fieri potest, ut quum post πᾶσι Τρώεσσι tanta cum vi addatur οἳ τ' αὐτῶ communis omnium Troianorum calamitas, quae itidem Harmonidae incidit, intelligatur; et eam ob causam si Homerus dicere voluisset Harmoniden sibi ipsi navibus illis aedificatis perniciem parasse, quod filius a Merione interfectus esset, id, siquidem divini illius poetae virtutes aliquo modo perspexi, non dubito affirmare pluribus verbis ac magis distincte declaratum esse. Huc accedit aliud non minus grave argumentum. Nominum enim impositorum quae ratio fuerit apud Homerum Hesiodum alios poetas antiquos late patens, atque etiam ad scriptores interdum propagata si tenebimus, non Harmoniden arte fabricandi insignem fuisse dicemus, sed Phereclum, quum hac re praeter ceteros excelleret, patrem, cui Harmonidae nomen fuerit, habuisse perhiberi. Itaque Phemius, cuius schol. A. peropportune mentionem fecit, Terpiadae filius dicitur χ, 330. Conf. quae de hac re quum Nitzsch. ad Odyss. α, 8, tum Welcker. opp. vol. I. p. 1 sq. egregie exposuit. Atque hoc ipsum quum ab Aristarcho neglectum non sit, est sane quod mirere eius tamen sententiam eo inclinasse, ut Harmoniden intelligendum esse censeret. Adnotatum est enim ab schol. A. ad. v. 60. Ἀρμονίδεω· ἢ διπλῆ, ὅτι ἀμφίβολον πότερον ὁ Φέρεκλος ἔπηξε τὰς ναῦς ἢ ὁ Ἀρμονίδης, ἐφ' ὃ καὶ Ἀρίσταρχος φέρεται. Sed haec, nisi quid ante ἐφ' ὃ excidit, aut parum accurate et diligenter scripta sunt, aut Aristarchum ad Harmoniden propensiosem non fuisse dicendum est, sed uter intelligeretur dubitasse.

Confidentius autem scriptum est in Veneto altero et Lipsiensi ad v. 62 hoc: ὅς: ὁ Ἀρμονίδης, ἐπειδὴ ὁ Φερέκλος πρὸς τὰ δεύτερα ὑπαντᾷ, ὡς καὶ Ἀνκόφρων ἑτάμις σ' ὀχθήσει καὶ Φερέκλειοι πόδες.

Sed ut iam eo unde defleximus revertamur, illius loci, de quo disputare incepimus, non est dispar ratio. Nam qui ἢ ad vocabulum αἴση referri vellet, ei nihil aliud reliquum esse recte vidit Spitzner, nisi ut Eustathium secutus statueret, 'Achillem ambigue et perplexe dicentem vel invitum et inscium mortem sibi vaticinari.' Achilles autem neque is fuit, qui se invitum retentum iri diceret, et consilium suum domum redeundi et vita otiosa paternis fruendi bonis non obscure significavit v. 356 sqq. et 428 sq. Hoc ipsum autem quum Achillis ingenio insatiabilique gloriae ac rerum gerendarum cupiditati quam maxime contrarium sit, mirum esse non potest, quod ei sententia cras iam navium solvendarum non ita stat, ut eam nullo modo retractare ac mutare voluerit. Conf. 618 sq.

ἄμα δ' ἡοῦ φαινομένην
φρασσομένεθ', ἢ κε νεώμεθ' ἐφ' ἡμέτερο', ἢ κε μένομεν.
et 650 sqq.

οὐ γὰρ πρὶν πολέμοιο μεδήσομαι αἰματόεντος,
πρὶν γ' εἶδόν Πριάμοιο δαΐφρονος, Ἐκτορα δῖον,
Μυρμιδόνων ἐπὶ τε κλισίας καὶ νῆας ἰκέσθαι
κτείνοντ' Ἀργείους, κατὰ τε σμῦξαι πύρι νῆας.
ἀμφὶ δέ τοι τῇ ἐμῇ κλισίῃ καὶ νηὶ μελαίνῃ
Ἐκτορα, καὶ μεμαῶτα, μάχης στήσασθαι οἴω.

Quae quum ita sint, pronomen ἢ necesse est referatur ad τιμήν. Hoc quidem vult Damm. *lex. Hom.* s. v. ἔχω ita interpretans: 'iudico enim, honoratum esse me decreto et fato Iovis, quod me habebit, apud naves i. e. in castris: ubi παρὰ νηυσὶ pertinet ad τετιμῆσθαι, et sensus est: fatum Iovis (die Schickung, das Schicksal [fate]) quod me honorat iam in castris graecis; cum absente me oppugnantur castra et Graeci sentiunt, me absente sibi optimam virium partem decessisse; est honor qui mihi erit aeternus quoad vixero; ergo alium honorem iam non desidero, hic honor mihi magnus satis est. Si ergo transpositio verborum statuenda est, videtur esse in verbis παρὰ νηυσί: et ἢ respicit τιμήν ex v. 604.' At quis omnia hic esse confusa secumque pugnancia non videt, et quis ille tandem est Achillis quoad vivet honos aeternus? Spitzner denique hanc fore sententiam perquam commodam et Achillis consilio aptam arbitratur: 'Non opus est isto honore — auguror enim Iovis voluntate me honoratum esse — qui me ad naves rostratas reddet insignem, quamdiu vita ac spiritu fruatur.' Atque hoc ipsum ut iam praeiverat I. H. Voss. ita secutus est Wiedasch. Neque scio an commendationis aliquid videri possit habere inde, quod satis trita sunt apud Homerum θάμβος, θάυμα, σέβας, χόλος et quod propius etiam accedit κλέος ἔχει τινά. Mihi tamen offensionem est quod Achillem dicere volunt non opus sibi esse isto honore qui quamdiu vita fruatur ad naves rostratas se insignem reddat. Neque enim hoc exiguo honoris modo hominem gloriae cupidissimum contentum fuisse credo. Ille enim, quem Ulixes et Ajax legati inveniunt laudes virorum ad lyram canentem I, 189, non est quod dubitemus quin et ipsum fieri αἰοίδιμον νο-

luerit, facinoraeque sua non brevi illo aut vitae suae aut castrorum spatio terminata ac circumscripta quam longissime celebrari. Ac si in castris remanens circa urbem Troianorum pugnaret, ipsi gloriam suam fore immortalem exploratum erat. Conf. v. 412 sq. Itaque ἡ μ' ἔξει παρὰ νηυσὶ κορωνίσιν ita ut Π, 204

νηλεές, ὃς παρὰ νηυσὶν ἔχεις ἀέκοντας ἑταίρους·
dictum esse existimo. Quo facto huic loco sententiam subesse hanc apparet, ut non opus sibi esse dicat isto Achivorum honore (conf. v. 603), quo si frui vellet quamdiu vivus spiransque esset apud naves retineretur. Itaque Achilles in eo quod supra indicaverat consilio domum redeundi adhuc perseverat, atque eo quod nulli mortalium contigerat satis se honoratum esse dicit, quod Iovis voluntate sive fato duae sibi datae essent sortes, ex quibus alterutrius eligendae sibi facta sit optio. Hanc enim existimo intelligendam esse hoc loco Διὸς αἴσῃν.

Quod in rerum natura saepe fieri videmus, ut res in orbem quendam ferantur, idem mihi hoc loco quodam modo usu venit. Etenim in quam ipse iam delatus eram horum versuum interpretationem, eam postea vidi ab scholiastis BLV. quoque esse propositam. Adnotatum enim est ad v. 607 et 608 hoc: πρὸς τὸ εἰρημένον ὑπὸ Φοίνικος ἴσον γὰρ σε θεῶ τίσουσιν Ἀχαιοὶ φησὶν ὁ Ἀχιλλεύς οὐτι με ταύτης χρεὼ τιμῆς ἡ μ' ἔξει, ὅ ἐστιν, οὐκ ἀγαθὸν μοι τοιαύτη τιμῆ, δι' ἣν ἐγὼ μέχρι θανάτου ταῖς ναυσὶν ἐνδιατρίψω. εἶπε γὰρ εἰ μὲν κ' αὐθι μένω, ὄλετο μὲν μοι νόστος (412). πιθανῶς δὲ τῇ τοῦ Ἀγαμέμνονος τιμῇ ἀντέθηκε τὴν παρὰ τοῦ Διός.

§. 9.

His ex Iliade locis petitis, quos conabar rectius quam ab aliis factum esse putabam explanare, placet unum Odysseae addi, in quo explicando interpretes in varias illos quidem sententias discessisse video, sed verum quemquam assecutum esse mihi persuadere non potui. Atque in eo libro qui νέκυνια sive νεκρομαντεία inscribitur Ulixes Phaeacibus narrat se quum alias apud inferos convenisse animas tum Agamemnonis qui de sua suorumque morte funesta se certior fecerit. Ex versibus autem quibus haec exponuntur difficultate quadam laborant 421—426

οἰκτροτάτην δ' ἤκουσα ὅσα Πριάμοιο θυγατρὸς
Κασσάνδρης, τὴν κτεῖνε Κλυταιμνήστρη δολόμητις
ἀμφ' ἐμοί· αὐτὰρ ἐγὼ ποτὶ γαίῃ χεῖρας ἀείρων
βάλλον ἀποθνήσκων περὶ φασγάνῳ· ἡ δὲ κνωῶπις
νοσφίσατο, οὐδέ μοι ἔτλη ἰόντι περ εἰς Ἀἶδα
χερσὶ καὶ ὀφθαλμοῦς ἐλέειν σὺν τε στόμ' ἐρεῖσαι.

Et in his quidem versibus maxima dissensio est de verbis αὐτὰρ ἐγὼ — νοσφίσατο, de quibus equidem ita sentio. Quum Cassandra a Clytaemnestra haud procul ab Agamemnone interficeretur, hic manus tollit, ut quantum possit concubinae tueatur, vel potius ut pro hac coniugi supplicet. Sed quum gladio iam transfixus viribusque exhaustus esset, manus eius humi cadunt et paulo post ipse animam efflat. Vecors autem Clytaemnestra maritum nihil curans aversa secessit. Hoc interpretandi genere neque in ullo verbo quidquam recedimus ab Homeri consuetudine dicendi, et verba cum

ipsis rebus quam maxime conveniunt. Itaque illud *ποτι γαιη* equidem cum *βάλλον* coniungendum, neque ita accipiendum esse censeo, ut sit *humū iacens*, cuius generis exempla quamquam supra p. IV. attuli, hic tamen obstat praepositio *ποτι*, cuius loco potius exspectari *ἐπι* recte statuit Nitzsch. Verbo *βάλλειν* autem quin ea vis quam significavi subesse possit, nemo dubitabit, qui hos contulerit locos: Ψ, 696 sq.

οἱ μιν ἄγον δι' ἀγῶνος ἐφελκομένοισι πόδεσσιν,
αἶμα παχὺ πτύοντα, κάρη βάλλονθ' ἐτέρωσε·

Θ, 306

μήκων δ' ὡς ἐτέρωσε κάρη βάλεν.

Ac quum δ, 358 sq. legatur

ἐν δὲ λίμην εὖρομος, ὄθεν τ' ἀπὸ νῆας εἰσας
ἐς πόντον βάλλουσιν, ἀφυσσάμενοι μέλαν ὕδωρ.

atque etiam quis dicatur *δάκρον* vel *δάκρονα βάλλειν* (conf. δ, 114, 198), patet verbo *βάλλειν* saepe nihil nisi motus cuiusdam maxime in locum inferiorem subesse significationem. Et *ἀποθνήσκων περὶ φασγάνῳ* quin accipiatur pro *moriens gladio transfixus* non video cur dubitari queat. Conf. N, 441 *ἄυσεν ἐρεικόμενος περὶ δουρί*, et 570 *ὁ δ' ἐσπόμενος περὶ δουρί ἤσπαιρε*, Θ, 86. Quod autem non leve est argumentum, ea quae sequuntur *ἢ δὲ κνωῶπις κ. τ. ε.* non aliam mihi videntur admittere interpretationem verborum superiorum. Nam qui explicant: *χειρας αἴρων ἐπέβαλλον αὐτὰς πρὸς τῷ φασγάνῳ ὡς ἐπὶ ἀμύνῃ*, ἢ δὲ *Κλυταιμνήστρη φθάσασα ἐστέρησέ με τοῦ ἀμυντηρίου, νόσφι ἐμοῦ ποιησαμένη αὐτό*, in quibus est Wiedasch. ita germanice convertens:

es erschlug sie die tückische Klytaemnestra

Neben mir; doch ich selbst, an der Erd' aufhebend die Hände,

Griff hinsterbend bereits nach dem Schwert: doch jene verruchte

Halt' es entwandt;

aut qui ita malunt: *πρὸς τῇ γῆ τὰς χειρας αἴρων ἔβαλλον αὐτὰς σφαδαστικῶς προσαρμύτων ἐν τῷ θνήσκειν περὶ φασγάνῳ*. ἢ δὲ *γυνὴ ἐχωρίσθη μου νόσφι γινομένη, καὶ μὴ τὰ ὄσια ἐπ' ἐμοὶ τέλεσασα*, quae vera huius loci sententia Dammio visa est s. v. *αείρω*, neque ab eo recessit Faesius; aut qui I. H. Vossium sequuntur interpretantem:

es mordete sie die meuchlerin Klytämnestra

Ueber mir; aber ich selbst, an der Erd' aufhebend die hände,

Grif noch sterbend ins Schwert der mordenden. Jene, das scheusal

Trennte sich cet.

hi omnes, ne singula quae improbanda sint commemorem, eo reprehendendi videntur, quod id in quo omnis huius loci vis posita est fregerunt et perverterunt. Quis enim est quin sentiat, verba: *ἢ δὲ κνωῶπις* — *ἐρεῖσαι* necesse esse contineant aliquid quod eis quae iam dicta sunt contrarium sit? Quid autem? Clytaemnestra nonne videtur, si Agamemno ei vim illaturus fuerit aut gladium inhibiturus, iusta quadam causa se avertisse et mortuo pium noluisse praestare officium? At quanta Clytaemnestra est saevitia, quam nefario animo, si Agamemnonem maritum, qui mortifero vulnere

accepto animam agens humi iacebat, quum ei manus tollens misericordiam, quominus Cassandram innocentem crudeliter interficeret, commovere vellet, adeo non curavit, ut facinore perpetrato ab eo se averteret, et ne oculos quidem quum iam extremum spiritum effunderet mortuo premeret.

§. 10.

De verbis apologiae Platonicae 30 E Ἐάν γὰρ ἐμὲ ἀποκτείνητε, οὐ ῥαδίως ἄλλον τοιοῦτον εὐ-
 ορήσετε, ἀτεχνῶς, εἰ καὶ γελοιότερον εἰπεῖν, προσκείμενον τῇ πόλει ὑπὸ τοῦ θεοῦ, ὡς περὶ ἵππου μεγάλα
 μὲν καὶ γενναῖον, ὑπὸ μεγέθους δὲ κωθεστέρῳ καὶ δεομένῳ ἐγείρεσθαι ὑπὸ μύωπος τινος· οἷον δὴ
 μοι δοκεῖ ὁ θεὸς ἐμὲ τῇ πόλει προστεθεικέναι τοιοῦτόν τινα, ὃς ὑμᾶς ἐγείρων καὶ πείθων καὶ ὀνει-
 δίζων ἕνα ἕκαστον οὐδὲν παύομαι τὴν ἡμέραν ὅλην πανταχοῦ προσκαθίζων, hic disputare constitui,
 non quo haberem quod prorsus novum afferrem, sed ut eius quem magna in Platone interpretando
 auctoritate esse scio errorem, si qua fieri posset, corrigerem. Vocabulo μύωπος igitur quum satis
 notum sit et *calcar* sive *stimulum* significari, et *asilum*, sive *tabanum* dici placet, animal equis in-
 festum, God. Stallbaum. re diligentius considerata alteram explicationem praeferendam esse cen-
 suit, in eiusque sententiam perductus est Dronkius in ea quam paravit sex dialogorum Platonis edi-
 tione. Quod quibus de causis factum sit agendum videamus. Nam primum, inquit ille, urbanitati
 et ironiae Socraticae parum videtur esse consentaneum, si Socrates dicat se universae civitatis sa-
 lutem curare tamquam aurigam vel equitem, qui equum ignavum instiget: multo facetius et urba-
 nius se cum musca comparat, quae equum tarde incedentem lacessat et concitet. Quippe ita admo-
 nitiones, quibus utebatur, quia plerisque erant ingratae et molestae, verissime cum aculeis compa-
 rat, quibus Athenienses ad honesta appetenda et ad mala fugienda gravissime instiguntur. Id au-
 tem nullo modo equidem intelligere potui, multo facetius et urbanius Socratem cum musca quam
 cum auriga vel equite se comparare, quum nihil sane interesse existimem, utrum ille in officio a
 deo sibi imposito cives admonendi adhortandique quibusdam quasi aculeis an stimulis vel calcari-
 bus utatur. Neque satis mirari queo quod Stallbaum. non attendit, quem μύωπος usum esse Socrates
 simpliciter ac plane dicat. Et tabani quidem vel asili equos et alacres fortesque et ignavos aculeis
 suis pungunt, hic autem equus magnus ille quidem et nobilis, sed ob magnitudinem qui est segnior,
 concitandus est, in quo non memini unquam me audire vel videre tabanum adhibitum esse; aut
 calcaria subdi aut stimulum admoveri scio. Accedit quod μύωπος si idem est quod *calcar* vel *sti-*
mulus, ut haec ipsa Latinorum vocabula, non raro translate de incitamento quodam dicitur, velut τὸν
 μύωπα ἐμβάλλειν τινί, quod in notione *tabani* non fit. Sed, pergit ille, illa sententia, si Socrates
 dicat se universae civitatis salutem curare tamquam aurigam vel equitem, qui equum ignavum insti-
 get, nihil habet insoliti atque ridiculi: altera haec longe est mirabilior magisque ridicula, ut recte
 praemittantur verba εἰ καὶ γελοιότερον εἰπεῖν. At vir egregius hoc quidem loco videtur non sedulo
 vereque egisse quod verba ὑπὸ τοῦ θεοῦ prorsus nihil curavit; nam hoc ipsum Socrates arbitratur
 ridicule dictum esse posse quod profiteatur sibi illud munus cives urgendi eisque instandi a deo
 iniunctum esse. Quod denique verba προσκείσθαι et προστεθεικέναι et προσκαθίζειν de equite dicta

multas habere difficultates opinatur, de tabano intellecta facillima esse ad explicandum, id speciosius quam verius pronuntiatum est. Nam quum illa verba satis notum sit de quovis urgendi premendi instandi genere usurpari, neque rationem haberi qua id fiat re, quidni de auriga vel equite dicantur perpetuo equos incitante et stimulante? Et si quid inusitati haberet, id ipsum satis mitigatum esset a Platone. Nam Socrates *ἐγείρων καὶ πείθων καὶ ὀνειδίζων ἕνα ἕκαστον* idque totum diem omnibus locis si nulla cum equo comparatione facta diceretur *προσκέεσθαι τῇ πόλει*, ne Stallbaumium quidem ipsum haerere et offendi puto. Itaque quum hinc demum ad simile scriptor delapsus sit, satis patet in verbo *προσκέεσθαι* premi potissimum notionem *urgendi incitandique*. Neque accurate si agere omnemque vim quae in simili inest percipere volumus, illud *ἐγείρεσθαι* et *ἐγείρων* praetermittendum est. Quae quum ita sint ab Stallbaumii sententia recedendum esse existimo.

§. 11.

Proferam ex eodem Platone alterum locum paullo impeditiorem. Dicit Socrates Crit. 48, D haec: *Σκοπῶμεν, ὦ γαθέ, κοινῇ, καὶ εἴ πῃ ἔχεις ἀντιλέγειν ἐμοῦ λέγοντος, ἀντίλεγε, καὶ σοὶ πείσομαι· εἰ δὲ μὴ, παῦσαι ἤδη, ὦ μακάριε, πολλάκις μοι λέγων τὸν αὐτὸν λόγον, ὡς χρὴ ἐνθένδε ἀκόντων Ἀθηναίων ἐμὲ ἀπιέναι· ὡς ἐγὼ περὶ πολλοῦ ποιούμαι πείσαι σε ταῦτα πράττειν, ἀλλὰ μὴ ἄκοντος*. Atque quum sua sponte quae sententia hoc loco exspectetur aut postuletur nobis offerri videatur, tamen qui in verbis enodandis operam collocarunt, in postremis illis *ὡς ἐγὼ κ. τ. ε.* haeserunt omnes. Et maxima quidem difficultas inde nasci visa est, quod dubium esset utri, Critoni an Socrati, illud *πείσαι* tribuendum esse diceremus. Iam quum alteram alteri rationem sequendam esse duxerint, in duas admodum partes discessisse videmus interpretes. Omnibus autem melius cessisse, ut aliorum opiniones refellerent erroresque corrigerent, quam ut ipsi sententiam proferrent prorsus certam nullique dubitationi obnoxiam quoniam intelligi licet quum ex eis quae Buttmann. et Stallbaum. adnotarunt, tum quae Heinichen. nuper in programmate Gymnas. Zwickaviens. a. 1847 commentatus est, lubens munus illud saepe utilius quam iucundius quid alii praestiterint iudicandi omitto, atque id solum quo Heinichen. difficultatem remotum iri putavit attulisse satis habeo. Is igitur verborum ordinem invertendum esse censuit ita ut scriberetur aut: *ὡς ἐγὼ περὶ πολλοῦ ποιούμαι σε ταῦτα πράττειν, πείσαι, ἀλλὰ μὴ ἄκοντος*, aut: *ὡς ἐγὼ περὶ πολλοῦ ποιούμαι σε ταῦτα, πείσαι, πράττειν, ἀλλὰ μὴ ἄκοντος*. Sed hoc tale est, ut non alium quemquam fore existimem qui Platoni summo dicendi artifici obtrudere id audeat. Itaque quum neque emendando neque explicando neque traiciendo nodus adhuc satis expeditus sit, id quod in ordinem cogi nequeat exturbandum et unde irreperit reiiciendum esse arbitror. Nam illud *πείσαι* ab aliquo qui *ταῦτα πράττειν* hoc verbo explicaret quin profectum et in margine adscriptum sit mihi dubium non est. Itaque hoc impedimento sublato orationem non adhaerentem libere fluere videmus.

§. 12.

Eiusdem generis exemplum haud scio an peti possit ex gravissimo rerum explicatore, Thucydide. Is Plataeenses apud Lacedaemonios quum alia tum haec dicentes facit I. III. c. 59: Οὐ πρὸς τῆς ἡμετέρας δόξης, ὃ Λακεδαιμόνιοι, τάδε, οὔτε ἐς τὰ κοινὰ τῶν Ἑλλήνων νόμιμα καὶ ἐς τοὺς προγόνους ἀμαρτάνειν, οὔτε ἡμᾶς τοὺς εὐεργέτας ἀλλοτριᾶς ἐνεκα ἔχθρας μὴ αὐτοὺς ἀδικηθέντας διαφθεῖραι, φείσασθαι δὲ καὶ ἐπικλασθῆναι τῇ γνώμῃ οἴκῳ σώφροσι λαβόντας μὴ ὧν πεισόμεθα μόνον δεινότητα κατανοοῦντας, ἀλλ' οἷοί τε ἂν ὄντες πάθοιμεν καὶ ὡς ἀστάθμητον τὸ τῆς ξυμποροῦσας ᾧτινί ποτ' ἂν καὶ ἀναξίῳ ξυμπέσοι. Atque illa verba φείσασθαι δὲ καὶ ἐπικλασθῆναι τῇ γνώμῃ οἴκῳ σώφροσι λαβόντας μὴ ὧν πεισόμεθα μόνον δεινότητα κατανοοῦντας, ut probabilem quandam haberent sententiam, interpretes variam explicandi atque coniungendi inierunt illi quidem rationem, sed nullam quae ab omni dubitatione remota facilitate quadam ac probabilitate commendaretur. Itaque quum viderim C. G. Kruegerum et G. Hermannum viros graece scientissimos in hoc ipso capite non dubitasse, quin nonnulla corrupta essent, a crimine nimiae audaciae vel eis, quibus ad hanc rationem liberandi scriptoris imprimis pressi a molesta quadam redundantia confugiendum non videtur, me liberum esse futurum spero, quum verbum κατανοοῦντας quo λαβόντας paullo inusitatius dictum explicaretur primum in margine adscriptum deinde in ipsum Thucydidis verborum ordinem receptum esse existimem.

§. 13.

Eis quae nunc quidem ad id quod propositum est e scriptoribus Graecis petere placuit postremus iam accedet locus e Suida desumptus. Apud hunc igitur s. v. Ἀσκληπιάδης scriptum est ita: Ἀσκληπιάδης, Διοτίμων, Μυρλεανός· πόλις δὲ ἐστὶ Βιθυνίας, ἣ νῦν Ἀπάμεια καλουμένη· τὸ δὲ ἄνωθεν γένος ἦν Νικαεύς· γραμματικὸς, μαθητὴς Ἀπολλωνίου. γέγονε δὲ ἐπὶ τοῦ Ἀτιάλου καὶ Εὐμενοῦς τῶν ἐν Περγάμῳ βασιλέων. ἔγραψε φιλοσόφων βιβλίων διορθωτικά. ἐπαίδευσε δὲ καὶ εἰς Ῥώμῃν ἐπὶ Πομπηίου τοῦ μεγάλου, καὶ ἐν Ἀλεξανδρείᾳ ἐπὶ τοῦ δ' Πτολεμαίου νέος διέτριψεν. ἔγραψε πολλά. His verbis quae continentur ita esse confusa et perturbata, nullo modo ut in unum hominem omnia possint convenire, facile est attendentem perspicere, neque fugit Ionsonium de script. Hist. Phil. p. 168, 206, 215; Werferum in actis phil. Monacens. vol. II. p. 350 sqq., Fr. Ritterum Didym. Chalcent. opusc. p. 33., K. Lehrsium Herodian. script. III. emendat. p. 428 sqq. alios. Sed dum omnes ad res verbis subiectas animum attendunt, atque ut huius testimonii aliquis usus sit, pateatque quo tempore et quibus rebus Asclepiadae (nam plures quin fuerint dubitari non potest) fuerint, difficultates aut remove student alius alio, nemo satis probabili modo, aut unquam remotum iri desperant, factum videtur, ut ne id quidem animadversum sit, quod in verbis ipsis corruptum esse mihi persuasum est. Nam quid sibi volunt illa: ἐπαίδευσε δὲ καὶ εἰς Ῥώμῃν? Haud scio an in his verbis offensum non sit eo, quod memoriae tradidit Strabo III, 4, 3: ὑπὲρ δὲ τῶν τόπων ἐν τῇ ὀρεινῇ δεικνύται Ὀδύσσεια καὶ τὸ ἱερόν τῆς Ἀθηναῶν ἐν αὐτῇ, ὡς Πασειδωνίος τε

εἶργκε καὶ Ἀρτεμίδωρος καὶ Ἀσκληπιάδης ὁ Μυρλεανός, ἀνὴρ ἐν τῇ Τουρδιτανίᾳ παιδευσας τὰ γραμματικὰ καὶ περιήγησιν τινὰ τῶν ἐθνῶν ἐκδεδοκώς τῶν ταύτη. Atque Bernhardius illa Suidae verba interpretatus est: *Romae autem tempore Pompeii Magni docuit.* Sed hoc ipsum quis unquam graece dixerit ἐπαιδευσεν εἰς Ῥώμην? Quae quum ita sint mihi iam pridem dubium non fuit, quin vitium quoddam subesset hoc modo tollendum: ἀπεδήμησε δὲ καὶ εἰς Ῥώμην, quemadmodum est apud Platonem Crit. 54, A: πότερον ἐὰν εἰς Θετταλίαν ἀποδημήσῃς, ἐπιμελήσονται· ἐὰν [δὲ εἰς Ἰδου ἀποδημήσῃς, οὐχὶ ἐπιμελήσονται; vel ἐπεδήμησε δὲ καὶ εἰς Ῥώμην ut scriptum est apud Demosth. 59, 37: ἐπιδημήσαντα Στέφανον τουτονὶ εἰς τὰ Μέγαρα. Illi autem Asclepiadae, quisquis fuit, haud scio an coniectura satis probabili quis suspicari possit ipsum Pompeium vel quum in Hispania illud Sertorianum vel in Asia Mithridaticum finisset bellum auctorem et impulsorem exstis-
 tisse ut Romam demigraret. Ex eo enim tempore, quo

Graecia capta ferum victorem cepit et artes

Intulit agresti Latio,

multos alienigenas imprimis homines Graecos Romam accessitos et deductos esse per principes Romanos horumque consuetudine et amicitia saepe usos esse satis notum est; et de ipso Pompeio ita scribit Drumann: hist. Rom. vol. IV. p. 551: 'Er wünschte auch für einen Beschützer der Wissenschaften zu gelten, und hörte und belohnte deshalb gelegentlich griechische Dichter, Rhetoren und Philosophen; vor Andern würdigte er den Posidonius in Rhodos seiner Aufmerksamkeit. Conf. Plut. Pompei. c. 39 et c. 42. Et Theophanes Lesbios Pompeio familiarissimus et particeps consiliorum eius factus est. Conf. Cic. ad Attic. II, 5, 1. Sed quum haec pluribus persequi a nostro consilio alienum sit, ad id quod nunc nobis propositum est revertemur, nisi admoniti essemus, ne fines huius scriptorum generi fere constitutos excederemus. Quare ea, quae, petita e Latinis scriptoribus, iam confecta habebam, in aliud tempus ac locum reservaturus resēcui.

Index

locorum qui aut emendati aut explicati sunt.

Hom. Jl. A, 514 sq.	XIII sqq.	Hom. Jl. I, 675	XIV.
A, 545	VII.	K, 355 sq.	Xsq.
B, 687	IV.	K, 391	XI.
Γ, 113	IV.	N, 146	XIII.
Γ, 115	III sqq.	P, 404 et 412	XII.
E, 43 sq.	XVIII.	Σ, 603	IV.
E, 62 sq.	XVIII.	T, 182 sq.	XIV sq.
E, 661 sq.	XIII.	Ψ, 334 et 338.	XIII.
Z, 158	IX.	Hom. Od. α, 272 sq.	XIV.
H, 271 sq.	XI sq.	λ, 423 sq.	XXsq.
H, 416	XIV.	π, 340	XIV.
Θ, 213	VI.	Plat. apol. 30 E.	XXII.
I, 156	IV.	Crit. 48 D.	XXIII.
I, 309	XIII sq.	Thucyd. III. 59.	XXIV.
I, 319	XVI sq.	Suid. s. v. <i>Λοκληπιάδης</i>	XXIV sq.
I, 609	XVII sq.	Cic. Tuscul. I, 1, 3	XVII.